

Perspectiefnota 2024-2027

gemeente
NOORDOOSTPOLDER

Aanbiedingsbrief

Geachte leden van de raad,

Voor u ligt de Perspectiefnota 2024-2027. De Perspectiefnota is een jaarlijks document, welke een doorkijk geeft naar de meerjarenprogrammabegroting. Voor de Perspectiefnota geldt dat nog niet alle noodzakelijke en wenselijke informatie voor het opstellen van een sluitende meerjarenbegroting bekend is. De meicirculaire en de septembercirculaire geven meer inzicht op de algemene uitkering van volgend jaar, onze belangrijkste bron van inkomsten. Aan ons de taak u een Perspectiefnota te presenteren voordat we kennis hebben genomen van deze cijfers.

Het nu.

We staan voor enorme opgaven en uitdagingen. Zoals we hebben beschreven bij het aanbieden van de begroting in november, spelen mondiale en landelijke crises en onzekerheden. Deze hebben ook effect op onze gemeente. Ze komen tot uitdrukking in de prijzen van voedsel, energie, goederen en diensten, een hoge inflatie, stijgende loonkosten en stijgende rente. En hebben hun weerslag op onze personele capaciteit, begroting en uitvoeringsplannen. Investerings in vastgoed vallen hoger uit dan geraamd, onderhoudsbudgetten geven minder uitvoeringsruimte bij gelijkblijvende budgetten en reserveringen lopen uit de pas met de huidige marktprijzen.

De Noordoostpolder groeit. Dit jaar hebben we het aantal van 50.000 inwoners bereikt. In Emmeloord en de dorpen worden nieuwe woningen gebouwd. Nieuwe bedrijven vestigen zich op onze bedrijfsterreinen. Deze groei zien wij als een enorme kans. We werken hard en met bezieling om het vele werk te verzetten dat hiermee gepaard gaat, en om de opgaven en uitdagingen waar we als gemeente voor staan handen en voeten te geven.

Hoe kijken we naar de toekomst?

We staan er financieel gezond voor. We hebben een solide reservepositie en onze jaarrekeningen sluiten ruim positief. Samen met u en onze ambtelijke dienst staat dit college voor de opgaven en uitdagingen. We willen én kunnen lef tonen en in onszelf investeren. Dat maakt een krachtig Noordoostpolder. Lef krijgen we uit vertrouwen, vertrouwen vraagt om inzicht en grip.

Dit college kiest ervoor om meer grip te krijgen. Dit doen we door te investeren in een noodzakelijke structurele uitbreiding van onze vaste personeelsformatie en daarbovenop een incidentele inzet te begroten. Het geeft ons meer daadkracht als het gaat om de opgaven en uitdagingen. Het gaat een beter inzicht bieden op de externe factoren op onze meerjarenbegroting en geeft ruimte voor ambities en nieuw beleid.

We willen investeren in onze systemen, om deze bij de tijd te houden en zekerheid te kunnen bieden. Ook de regio vinden we erg belangrijk: samen bereiken we meer. We hebben de regio nodig als het gaat om onze opgaven en uitdagingen te lijf te gaan. De regio versterkt onze lobby en kan ons financieel kansen bieden om onze ambities te realiseren. We willen blijven investeren in ons vastgoed. We gaan voor slimme financiële oplossingen. Dit doen we door baten en lasten binnen taakvelden te bundelen. Als het gaat om extra taken vanuit het Rijk zijn we kritisch. Hierbij is ons uitgangspunt: bij extra taken hoort extra budget.

U heeft de afgelopen jaren in het perspectief kunnen lezen dat meerjarig druk op de begroting is ontstaan. In combinatie met alle opgaven en uitdagingen, (nieuwe) ambities van het college en raad en noodzakelijke investeringen in onze voorzieningen, moeten keuzes worden gemaakt. U kunt zien dat de keuzes die we nu maken in deze Perspectiefnota niet tot een sluitende meerjarenbegroting leiden. Op basis van de informatie die nu beschikbaar is berekenen we een structureel tekort van (afgerond) € 1,3 miljoen. Het college heeft ervoor gekozen nog niet te bezuinigen. We willen u, en onszelf, eerst een beter financieel inzicht verschaffen voordat het gesprek hierover gevoerd kan worden. Bij dat gesprek hoort een discussie over kerntaken en over wat voor gemeente we willen zijn.

Tussen deze Perspectiefnota en het aanbieden van de begroting gaan we na welke oplossingen leiden tot een sluitende meerjarenbegroting.

Met vriendelijke groet,

Het college van burgemeester en wethouders van Noordoostpolder.

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief.....	2
Inhoudsopgave	4
1. Leeswijzer	6
2. Financiële startpositie.....	6
3. Autonome (beleids)ontwikkelingen	7
4. De Programma's	10
4.1. Programma 1 Fysieke Leefomgeving.....	10
Programmadoelstelling.....	10
Onvermijdbare ontwikkelingen 2024 – 2027	10
Eigen ambities 2024 – 2027.....	11
Financiële vertaling	12
4.2. Programma 2 Sociale Leefbaarheid.....	12
Programmadoelstelling.....	12
Onvermijdbare ontwikkelingen 2024 – 2027	12
Eigen ambities 2024 – 2027.....	12
Financiële vertaling	13
4.3. Programma 3 Economische Ontwikkeling.....	14
Programmadoelstelling.....	14
Onvermijdbare ontwikkelingen 2024 – 2027	14
Eigen ambities 2024 – 2027.....	14
Financiële vertaling	15
4.4. Programma 4 Dienstverlening en Besturen	15
Programmadoelstelling.....	15
Onvermijdbare ontwikkelingen 2024 – 2027	15
Eigen ambities 2024 – 2027.....	16
Financiële vertaling	17
4.5. Programma 5 Financiën	17
Programmadoelstelling.....	17
Onvermijdbare ontwikkelingen 2024 - 2027	17
Eigen ambities 2024 - 2027	18
Financiële vertaling	18
4.6. Programma 6 Sociaal Domein.....	19
Programmadoelstelling.....	19
Onvermijdbare ontwikkelingen 2024 – 2027	19
Eigen ambities 2024 - 2027	20
Financiële vertaling	21

4.7.	Financiële samenvatting.....	21
5.	Duurzaam sluitende meerjarenbegroting.....	22
5.1.	Financiële vertaling.....	22
5.2.	Proces om te komen tot sluitende meerjarenbegroting.....	22
6.	Subsidieplafonds (voorlopige bedragen)	24
	Taakveld 7.4 – Milieubeheer	24
	Taakveld 8.3 – Bouwen en wonen	24
	Taakveld 5.7 – Openbaar groen en (open lucht recreatie)	24
	Taakveld 4.3 – Onderwijsbeleid en leerlingzaken.....	24
	Taakveld 5.1 - Sportbeleid	25
	Taakveld 5.2 - Sportaccommodaties.....	25
	Taakveld 5.3 - Cultuurpresentatie	25
	Taakveld 5.5 – Cultureel erfgoed	26
	Taakveld 5.6 - Media.....	26
	Taakveld 3.4 – Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	26
	Taakveld 3.4 - Economische promotie.....	27
	Taakveld 0.1 - Bestuur	27
	Taakveld 6.1 – Samenkracht en burgerparticipatie	27
7.	Begrotingsrichtlijnen	31

1. Leeswijzer

In hoofdstuk twee gaan we in op de financiële startpositie voor deze perspectiefnota. Vervolgens schetsen we in hoofdstuk drie een aantal autonome (beleids)ontwikkelingen die op ons afkomen. Dit geeft op hoofdlijnen een beeld wat er allemaal speelt. Een aantal van deze ontwikkelingen zijn onontkoombaar en moeten door de gemeente uitgevoerd worden.

Daar waar ontwikkelingen concreet van toepassing zijn voor Noordoostpolder, wordt dit in het vierde hoofdstuk verder uitgewerkt. Per programma schetsen we de onvermijdbare ontwikkelingen en gaan in op ambities die we hebben voor Noordoostpolder. We geven aan welke financiële middelen daarvoor nodig zijn. De eventuele personele consequenties worden in de programma's aangestipt. Dit is financieel verder in paragraaf 4.4 onder bedrijfsvoering en personeel opgenomen. Aan het einde van dit hoofdstuk volgt een financiële samenvatting.

In hoofdstuk vijf staat het traject om te komen tot het duurzaam sluitend maken van de (meerjaren)begroting. Daarin wordt het goed benutten van onze bestemmingsreserves en de verwerking van de toegezegde rijksmiddelen tot het niveau dat voor nu nodig is meegenomen.

2. Financiële startpositie

Het financiële vertrekpunt voor deze perspectiefnota is de programmabegroting 2023. Vervolgens zijn de nu bekende ontwikkelingen en genomen besluiten die van invloed zijn op de meerjarenraming 2024-2026 berekend. Dat betreft autonome besluiten door de raad inclusief de eerste en tweede clusterkwartaalbegrotingswijzingen en de prijsontwikkelingen.

De hoogte van de algemene uitkering nemen we ook mee in de financiële startpositie voor zover we kunnen. Het voorspellen van de hoogte en samenstelling van de algemene uitkering is de laatste jaren moeilijk te duiden. Ook als om de verdeling van structurele of incidentele componenten van de algemene uitkering gaat. Zoals u weet verschijnt de meicirculaire eind mei, wat voor het financiële perspectief voor de komende jaren te laat is. Voor deze perspectiefnota hebben we gebruik gemaakt van de informatie uit de Voorjaarsnota van het Rijk¹ (28 april 2023).

Ten opzichte van de programmabegroting 2023-2026 is het beeld negatiever geworden. We zullen via een raadmemo ingaan op de informatie en effecten van de meicirculaire op de meerjarenbegroting 2024-2027.

Structureel	<u>2024</u>	<u>2025</u>	<u>2026</u>	<u>2027</u>
Uitgangspositie 2024 - 2027	€ 145.679	€ 307.679	€ 307.679	€ 307.679

Incidenteel	<u>2024</u>
Uitgangspositie 2024 (*)	€ 27.783.277

(*) Deze uitgangspositie 2024 (12 mei 2023) is inclusief een inschatting van het voorlopige resultaat over het boekjaar 2022.

---

¹ De vertaling van de voorjaarsnota vindt plaats in de meicirculaire.

3. Autonome (beleids)ontwikkelingen

Er komen allerlei ontwikkelingen op de gemeente af. Ook zijn er veranderingen in landelijk beleid en wet- en regelgeving waardoor de gemeente beleid moet aanpassen en extra uitvoeringstaken krijgt. Denk aan de woningbouwopgave, het oplossen van de stikstofdepositie, (energie)armoede, klimaatverandering en vergrijzing. Al deze onderwerpen hebben impact op onze samenleving en daarmee op de dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers. In dit hoofdstuk beschrijven we een aantal van deze ontwikkelingen op hoofdlijnen. Daar waar van toepassing wordt in hoofdstuk 4 verdiept wat dit voor Noordoostpolder betekent.

Structureel financieel perspectief voor gemeenten

De afgelopen jaren kregen gemeenten telkens hetzelfde beeld. In het voorjaar was het onzeker hoe de financiële vooruitzichten voor de komende jaren zouden zijn. Twee jaar geleden omdat er nog geen nieuw kabinet was. Vorig jaar vanwege de onduidelijkheid in het regeerakkoord van het kabinet over de nieuwe financieringssysteem vanaf 2026. Inmiddels is duidelijk dat vooruitlopend op de nieuwe financieringssysteem € 1,1 miljard structureel beschikbaar komt vanaf 2027 voor gemeenten. Zoals u weet verschijnt de meicirculaire eind mei, wat voor de nu voorliggende perspectiefnota te laat is. In deze perspectiefnota zijn onzekerheden over de financiële ruimte voor de komende jaren geschetst op basis van de nu bekende informatie. Er lijkt geen financiële ruimte voor nieuwe ambities.

De onzekerheid over de hoogte van de algemene uitkering, klemt des te meer nu gemeenten geacht worden de noodzakelijke investeringen te doen met het oog op de transitie-opgaven rondom stikstof, klimaat, energie en de woningbouwopgave. Verder zijn er ook nog de sociale opgaven rond jeugdhulp en het bevorderen van kansengelijkheid. De kosten voor samenwerkingsvormen en de kosten voor (verplichte) uitbesteding van taken aan regionale samenwerkingsverbanden stijgen. Dit alles vraagt om een solide financieel fundament voor deze majeure opgaven. Naast de opgaven die we van het Rijk gekregen hebben, heeft gemeente Noordoostpolder haar eigen ambities, die ook personele en financiële middelen vergen.

Een groeiend takenpakket

In de omgevingsvisies van het Rijk, provincie Flevoland en het Waterschap Zuiderzeeland staan een aantal ambities die relevant zijn voor de Noordoostpolder. Onder andere klimaatbestendig en waterrobuust bouwen en een CO₂-neutrale energievoorziening. Maar ook de ambitie voor een prettige, gezonde en veilige leefomgeving, een innoverende agrarische sector en de ontwikkeling van natuur- en recreatiegebieden. Dit zorgt net als de opgave rondom de opvang van vluchtelingen en het bestrijden van energiearmoede, vroegsignalering en beschermd wonen voor een groeiend takenpakket van gemeenten. Dit vraagt aanzienlijke personele inzet en financiële middelen.

Niet in alle gevallen krijgt een gemeente vanaf de start heldere spelregels en financiële middelen mee. De vraag is eveneens in hoeverre gemeenten voldoende gecompenseerd worden om in te spelen op alle veranderingen en opgaven. We zien dat er een enorme werkdruk is ontstaan op diverse plekken in de organisatie. Dit vraagt om aanpassingen. Waar het verplicht en mogelijk is, werkt Noordoostpolder regionaal samen.

Klimaat, natuur en energie

Klimaatadaptatie

Het klimaat verandert. Steeds vaker zijn er extreme regenbuien, overstromingen, hittegolven en lange, droge periodes met een dreigend drinkwatertekort. Door de droogte daalt de bodem op sommige plekken. Klimaatverandering heeft gevolgen voor de gezondheid, de leefbaarheid, de woningbouw en de economie. Het is nodig om ons hierop aan te passen; klimaatadaptatie. Voorbeelden zijn meer

groen in steden en dorpen, het bewust omgaan met onze waterhuishouding en inzetten op goed werkende koelte- en warmte systemen in gebouwen en het maken van hitteplannen.

De natuur helpt bij klimaatadaptatie. Inwoners worden gestimuleerd om woningen en tuinen meer klimaatbestendig te maken. Voor overheden zijn er impulsmaatregelen. Het Rijk heeft hierin een coördinerende en stimulerende rol. Dat gebeurt vanuit twee programma's: de Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS) en het Deltaprogramma. Noordoostpolder maakt een uitwerking voor het inrichten van een klimaatadaptieve en waterrobuuste woon- en leefomgeving.

Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)

De kwaliteit van water en natuur staat onder druk. Per gebied verschilt wat er nodig is. Kwaliteit van natuur, water en bodem is immers nergens hetzelfde. Het Rijk streeft naar een gebiedsgerichte en samenhangende aanpak van het landelijk gebied. Via het NPLG bekijken provincies wat nodig is en stellen gebiedsprogramma's op. Gemeente Noordoostpolder voedt de provincie met kennis van en ervaringen met ons gebied. Zo wordt bepaald welke maatregelen nodig zijn. Of en hoeveel middelen voor de Noordoostpolder beschikbaar komen, is nog niet bekend.

Energietransitie

De energietransitie en de verduurzaming van gemeentelijk vastgoed is een belangrijke opgave uit het klimaatakkoord. Het streven is dat Nederland in 2050 een energiesysteem heeft met bijna geen CO₂ uitstoot. In 2030 moet deze met 49% zijn verlaagd ten opzichte van 1990. De impact van de energietransitie op de fysieke leefomgeving is groot. Een duurzaam energiesysteem vergt meer ruimte en het is zichtbaarder. Denk aan windmolens, zonneweides of hogere hoogspanningsmasten. Dat vraagt om ruimtelijke ordening die rekening houdt met de juiste balans, de kwaliteit van de leefomgeving en de mensen die er wonen of gebruik van maken. Gemeenten hebben een voorbeeldrol. Door nu een routekaart voor het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed op te stellen, maakt de gemeente inzichtelijk wat er nodig is om de verduurzaming op te pakken en te versnellen. In 2023 wordt voor de Noordoostpolder een duurzaam meerjaren onderhoudsplan gebouwen (DMJOP) opgesteld als basis voor verduurzaming van onze gemeentelijke gebouwen.

Woningbouw en vastgoedontwikkeling onder druk

Het Rijk zet in op een structurele aanpak van de stikstofproblematiek waarbij alle sectoren bijdragen aan een beter leefklimaat. Dat zorgt ook voor een rem op woningbouwprojecten. De stijging van bouwkosten en de rente spelen hierin ook een rol. De hoge prijsstijgingen spelen een rol bij ontwikkelingen in de Noordoostpolder. Zoals de VO-campus, Voorzien in vastgoed, Poldertoren en bij de uitvoering van de beheertaken in de openbare ruimte en gebouwen.

De samenstelling van de bevolking

De bevolkingsgroei trekt weer aan na een relatief lage groei in 2020 en 2021². De verwachting is dat Nederland 18 miljoen inwoners heeft in 2025 en doorgroeit naar 19 miljoen in 2037. Vooral het aantal ouderen, alleenstaanden en eenoudergezinnen stijgt. De bevolking van de Noordoostpolder groeit eveneens. Dit komt doordat mensen ouder worden, maar ook door (arbeids)migratie. Dit voorjaar verwelkomde de gemeente haar 50.000-ste inwoner.

Gevolgen van de groei

De bevolkingsgroei heeft (financiële) gevolgen voor onder meer onze woningbouwopgave, de sociale cohesie in de dorpen en wijken, de arbeidsmarkt, het voorzieningenniveau en de duurzaamheidsopgave. Ontwikkelingen die daarmee samenhangen zijn:

---

² Bron: CBS bevolkingsgroei en bevolking in de toekomst. <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/bevolkingsgroei/toekomst>

- Ouderen wonen langer thuis. Er is extra zorgpersoneel nodig om de zorgvraag van onze inwoners in de toekomst op te kunnen vangen. Ook de behoefte aan mantelzorgers groeit. Terwijl er nu al een personeelstekort is en het aanbod van mantelzorgers naar verwachting achterblijft bij de vraag³. Dit leidt mogelijk tot een stijgend aantal Wmo-aanvragen en een tekort aan woningen die aansluiten bij de behoeften van inwoners met een zorgvraag.
- Internationale migratie is een van de oorzaken van de bevolkingsgroei. Er komen meer mensen naar Nederland dan dat er vertrekken. Dat kan gaan om vluchtelingen, statushouders en arbeidsmigranten.
- Het wordt steeds problematischer om het voorzieningenniveau, in de breedste zin van het woord, mee te laten groeien met het aantal inwoners. Zeker ook in combinatie met de extra woningbouwopgave. Buurthuizen kunnen een belangrijke preventieve functie vervullen in verband met zelfredzaamheid en een groeiend eenzaamheidsproblematiek.

Ook in Noordoostpolder stijgt het aantal inwoners dat ouder is dan 74 jaar van 8% in 2022 naar 10% in 2032. Gemeente Noordoostpolder biedt plaats aan een groeiend aantal vluchtelingen, statushouders en een relatief groot aantal arbeidsmigranten. We ontwikkelen visies en bepalen de uitgangspunten hoe we hier in Noordoostpolder mee om willen gaan.

Economische ontwikkeling

De inflatie was het afgelopen jaar hoog. En door de oorlog in Oekraïne zijn de energieprijzen fors gestegen. Dat brengt mensen in de problemen. Tegelijkertijd is de werkloosheid laag. Veel werkgevers hebben moeite om personeel te vinden. Hoe de Nederlandse economie zich de komende jaren ontwikkelt, is onzeker.

Onze brede economische ontwikkeling wordt mede aangejaagd door samenwerking in provincie Flevoland en in Regio Zwolle. Gemeente Noordoostpolder sluit daar bij aan. De gemeente streeft naar sterk ondernemerschap en goed geschoolde beroepsbevolking. Hiervoor is aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt belangrijk. Net als voldoende bedrijventerreinen, werklocaties en detailhandel. Deze locaties moeten goed bereikbaar zijn. Ontwikkelingen zoals rond de N50 en Lelylijn zijn voor de Noordoostpolder daarom belangrijk.

Digitalisering

De digitalisering gaat snel. Blijvend innoveren is essentieel. Verdergaande digitalisering helpt gemeenten op diverse terreinen. Verder helpt het de overheid te voldoen aan de wettelijke verplichting vanuit de Woo (Wet open overheid) en de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) om meer transparant te zijn. Digitalisering biedt mogelijkheden om inwoners eerder in ontwikkelingsprocessen te betrekken en helpt bij verbeteren van dienstverlening. Een punt van zorg is dat ouderen en laaggeletterden deze digitale ontwikkelingen niet altijd bij kunnen benen. Dat vraagt juist om dienstverlening op maat. Ondanks de mogelijkheden die digitalisering biedt, blijft menselijk contact en individuele aandacht nodig.

De keerzijde van digitalisering is dat gemeenten veel interessante data in beheer hebben zoals vertrouwelijke en gevoelige persoonsgegevens. Ze zijn daarmee een 'gewild slachtoffer' voor cybercriminelen. De dreiging van ransomware-aanvallen voor lokale overheden is de afgelopen jaren flink toegenomen. Daarbij is er een toename van kwetsbaarheden in gebruikte software. Ook hackers ontwikkelen hun methodes door. De VNG en Informatiebeveiligingsdienst vragen gemeenten te zorgen voor een goede digitale weerbaarheid. Ook komt er meer Europese wetgeving, zoals de nieuwe cybersecuritywetgeving (NIS 2) en wetgeving over inzet van algoritmen, waaruit verplichtingen voor gemeenten zullen voortvloeien. Inwoners en ondernemers moeten erop kunnen vertrouwen dat hun gegevens bij ons veilig zijn. Dat vraagt investeringen en capaciteit.

---

³ Prognosemodel Zorg en Welzijn 2022

4. De Programma's

4.1. *Programma 1 Fysieke Leefomgeving*

Programmadoelstelling

Een bruisende, veilige en duurzame leefomgeving.

Onvermijdbare ontwikkelingen 2024 – 2027

Woningbouwopgave

Noordoostpolder heeft aangegeven 5.000 extra woningen te bouwen als bijdrage bij de landelijke woningbouwopgave als de Lelylijn wordt gerealiseerd. Dit is bovenop de autonome groei van ongeveer 3.300 woningen. Onze woonvisie wordt binnenkort vastgesteld en ook volgt binnenkort vaststelling van de omgevingsvisie. Maar we willen niet alleen woningen bouwen; we willen bouwen aan een 'Trotse toekomstbestendige samenleving met een herkenbare identiteit'. Het gaat dus om méér dan alleen woningen. Het gaat ook om het bouwen aan een hechte en inclusieve samenleving, waar het fijn wonen, leven en werken is. De extra woningbouw en de complexiteit van bouw- en woonrijp maken vraagt om extra capaciteit. Ook de inzet op bijzondere doelgroepen is meer dan voorheen anders. Extra formatie hiervoor zal uit de bouwgrondexploitatie gedekt worden.

Renovatie en versterken Kadoelerbrug

De Kadoelerbrug is een combinatie van een brug en een waterkering. De waterkering is van het waterschap. Het vaste en het beweegbare brugdeel is in beheer bij de gemeente. Het totale object is ruim 75 jaar oud. Door de jaren heen hebben diverse aanpassingen plaatsgevonden. De brug voldoet niet meer aan de wet- en regelgeving ten aanzien van (constructieve) veiligheid. Renovatie en versterken is noodzakelijk om de brug veilig en bruikbaar te houden. In de huidige situatie vormt de brug een knelpunt bij grote transporten. Bij groot onderhoud worden gelijk maatregelen getroffen om transport van grote jachten eenvoudiger te maken. Op dit onderdeel lopen we vooruit op de nog op te stellen visie 'Vervanging Infrastructuur' en het uitvoeringsplan dat in 2024 aan de raad wordt voorgelegd. We zoeken waar mogelijk samenwerking met gebiedspartners en belanghebbende partijen. We gaan met hen in gesprek over bijdragen. Voor voorbereiding verwachten we in 2024 € 400.000 nodig te hebben. De uitvoering in 2025 kost naar verwachting € 6.1 miljoen na verrekening van de externe bijdragen.

Klimaatadaptatie

In 2023 werken we aan de Visie Klimaatadaptatie. Hiermee wordt duidelijk hoe we in de Noordoostpolder uitvoering geven aan het klimaatadaptief en waterrobuust inrichten van onze woon- en leefomgeving. Bij ruimtelijke ontwikkelingen en de woningbouwopgaven houden wij rekening met lange termijn gevolgen van klimaatverandering en hogere kans op weersextremen. Dit is een opgave voor gemeenten én voor woningbezitters. Om aan deze opgave te werken is extra personele capaciteit nodig. Voor 2024 vragen we een budget van € 60.000 voor nadere onderzoeken en eventuele uitvoering van eerste incidentele zaken. Na het vaststellen van de visie stellen we een uitvoeringsplan op. Dat plan maakt duidelijk hoeveel geld de komende jaren nodig is voor deze opgave en in hoeverre we via het Nationaal Programma Landelijk Gebied hier een rijksbijdrage voor krijgen.

Opgave duurzaamheid

De opgave voor duurzaamheid (klimaat en energie) is groot. Het Rijk heeft hiervoor middelen beschikbaar gesteld. Deze middelen worden ingezet om te komen tot een programma en om uitvoering te geven aan dat programma. Hiervoor is extra personele capaciteit nodig.

We moeten als gemeente ook onze gebouwen verduurzamen. In 2023 wordt het meerjarenplan onderhoud gebouwen met subsidie van de provincie omgezet naar het Duurzame MJOP (DMJOP). Er is op dit moment nog geen subsidie of zicht op een rijksbijdrage voor de uitvoering van dit plan. We stellen voor om vooruitlopend op het DMJOP voor 2024 € 400.000 beschikbaar te stellen. Zo hebben

we voor dit eerste jaar mensen en middelen om uitvoering te geven aan de meest urgente maatregelen. Het uitvoeringsplan (DMJOP) is daarna leidend voor een bijdrage voor de volgende jaren. Dit plan wordt in 2024 aan de raad voorgelegd.

Externe veiligheid/ omgevingsveiligheid

Gemeenten, provincies en Rijk zijn vanaf 2007 verplicht de risico's van gevaarlijke stoffen in te voeren in het risicoregister (RRGS). Deze gegevens vormen de basis voor risicokaarten voor burgers. Met de invoering van de Omgevingswet is er een nieuw landelijk Register Externe Veiligheidsrisico's (REV). Gemeenten moeten de gegevens actualiseren en overzetten naar dit nieuwe register. Alleen de kosten van de overzetting worden ten laste gebracht van het budget van de invoering van de Omgevingswet (Programma NOP de Ruimte). We stellen voor om in 2024 € 100.000 incidenteel beschikbaar te stellen voor de noodzakelijke actualisatie. We maken dan ook inzichtelijk welke capaciteit en middelen structureel nodig zijn om dit register voor de Noordoostpolder te beheren.

Eigen ambities 2024 – 2027

Uitvoering mobiliteitsplan

In 2023 is het mobiliteitsplan door de raad vastgesteld en zijn gelden beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de projecten die aan dit plan gekoppeld zijn. De uitvoering vraagt capaciteit van onze organisatie voor beleidsadvies, projectleiding en toezicht.

Onderhoud wegen

Noordoostpolder heeft een groot wegennetwerk. Het normaal ingezette onderhoud van een weg is op enig moment niet meer toereikend. Dan is vervanging nodig. Redenen hiervoor zijn:

- Toenemende schade en onderhoud door zwaarder verkeer. Lokaal periodiek onderhoud is niet meer voldoende en duurdert op de langere termijn.
- Oorspronkelijke functie van de weg is ingehaald door de tijd. Meer voertuigen, wegverbreding, gewijzigde inrichting et cetera.
- Droogteschade aan wegen. Bij ernstige langdurige droogte ontstaat er schade aan wegen. Funderingsherstel is dan nodig.
- Vervanging elementenverharding. Het straatwerk wordt met plaatselijk onderhoud veilig gehouden. Op enig moment is het punt bereikt dat geheel vervangen efficiënter is.

We starten in 2023 met een visie 'Vervanging Infrastructuur'. Om bovenstaande uit te voeren is het nodig om naast de investeringen vanuit het mobiliteitsplan (jaarlijks) middelen te reserveren. Hoeveel en waarvoor maken we inzichtelijk in een uitvoeringsplan. Deze wordt in 2024 aan de raad voorgelegd. We stellen voor om nu voor inventarisatie en onderzoek incidenteel € 100.000 beschikbaar te stellen in 2024.

Uitvoeringsagenda Waterloopbos e.o.

Op 6 maart 2023 heeft de raad de Gebiedsvisie Waterloopbos vastgesteld. Er ligt nu een basis met kennis van het gebied en een netwerk om samen met stakeholders vervolgstappen te zetten. Er zijn diverse initiatiefnemers met plannen. Voor realisatie van de visie wordt een integrale uitvoering beoogd. Een eerste stap is een uitvoeringsagenda. We stellen voor om incidenteel € 25.000 beschikbaar te stellen om in 2024 te werken aan deze agenda. Voor de daadwerkelijke inrichting worden bijdragen/subsidies verwacht vanuit Rijk, provincie, waterschap en derden.

Herstraten/ asfalteren begraafplaatsen

De klinkerverhardingen op begraafplaatsen dateren nog uit de jaren vijftig. Deze zijn versleten, klinkers liggen ongelijk en worden bij nat weer extreem glad. De afgelopen jaren is een aantal begraafplaatsen opnieuw bestraat of geasfalteerd. We stellen voor om stapsgewijs de resterende begraafplaatsen in Rutten, Marknesse, Ens en Creil aan te pakken. Dit vraagt een jaarlijkse investering van € 40.000. Het betreft een investering die in 25 jaar wordt afgeschreven. De kapitaallast bedraagt € 1.600 per investering van € 40.000 en bedraagt uiteindelijk vanaf 2027 € 6.400 (4 x € 1.600). Deze aanvullende afschrijvingslasten komen ten laste van de tarieven Begraven.

Camerabewakingssysteem gemeentelijke gebouwen en scholen

Ter beveiliging van onze mensen, middelen en gebouwen zijn onze gemeentelijke gebouwen voorzien van beveiligingscamera's. Deze moeten vervangen worden. Ook is uitbreiding van camerabewaking bij schoolgebouwen nodig. Camera's werken preventief als het gaat over vandalisme.

Dit vraagt een investering van € 120.000 die in 10 jaar wordt afgeschreven. De jaarlijkse afschrijvingslast van € 12.000 verwerken we in de begroting.

Structurele Inzet Boa's

Noordoostpolder scoort in de Veiligheidsmonitor 2022 goed. Onze inwoners storen zich het meest aan te hard rijden, parkeerproblemen en hondenpoep. Ze vinden daarnaast dat onze gemeentelijke handhavers onvoldoende zichtbaar zijn. De afgelopen jaren is de formatie van onze opsporingsambtenaren tijdelijk uitgebreid met 1,5 fte naar 5,9 fte. Deze formatie is inmiddels structureel nodig. Er zijn veel meer meldingen over afval, ondermijning en er is uitbreiding van parkeerzones en wegsleepregeling. De financiële vertaling hiervan is opgenomen in paragraaf 4.4 onder Bedrijfsvoering en personeel.

Financiële vertaling

Incidenteel	2024	2025	2026	2027
Renovatie en versterken Kadoelerbrug	€ 400.000	€ 6.100.000	€ -	€ -
Klimaatadaptatie	€ 60.000	€ -	€ -	€ -
Opgave duurzaamheid	€ 400.000	€ -	€ -	€ -
Externe veiligheid / omgevingsveiligheid	€ 100.000	€ -	€ -	€ -
Onderhoud wegen	€ 100.000	€ -	€ -	€ -
Uitvoeringsagenda Waterloopbos e.o.	€ 25.000	€ -	€ -	€ -

Structureel	2024	2025	2026	2027
Herstraten/asfalteren begraafplaatsen *	€ -	€ 1.600	€ 3.200	€ 4.800
Herstraten/asfalteren begraafplaatsen (dekking tarieven)	€ -	€ -1.600	€ -3.200	€ -4.800
Camerabewakingssysteem gemeentelijke gebouwen en scholen*	€ -	€ 12.000	€ 12.000	€ 12.000

(*) benodigde investering voor zowel de begraafplaatsen als camerabewaking bedragen € 120.000.

4.2. Programma 2 Sociale Leefbaarheid

Programmadoelstelling

We vinden het belangrijk dat alle inwoners van Noordoostpolder zich kunnen blijven ontwikkelen. Zowel tijdens als na hun schoolperiode voelen ze de ruimte om keuzes te maken hoe zij hun (vrije-) tijd inrichten.

Onvermijdbare ontwikkelingen 2024 – 2027

In hoofdstuk 3 is geschetst dat we te maken hebben met aanzienlijke stijgingen van bouwkosten. Dit is van invloed op de uitgaven en ambities in dit programma.

Eigen ambities 2024 – 2027

Voorzien in vastgoed

Sinds 2018 werken wij aan het Uitvoeringsprogramma Voorzien in Vastgoed. Komende vier jaar staat nieuwbouw of renovatie van ruim 26 projecten voor scholen, buurt- en dorpshuizen, binnensportaccommodaties, culturele voorzieningen en brandweerkazernes op het programma. Helaas hebben we te maken met een enorme stijging van de bouwkosten. Daarnaast is er in het uitvoeringsprogramma onvoldoende rekening gehouden met de kosten voor het verduurzamen van

gebouwen. Het begrote normbedrag van € 1.800 per m² (2018) is onvoldoende ten opzichte van een actuele marktprijs van minimaal € 3.300 per m². Wanneer we alle projecten volgens het programma uitvoeren dan laten de eerste berekeningen een extra structurele last van € 700.000 zien. Of eenmalig ongeveer € 16 miljoen in de reserve VIV storten zodat we de jaarlasten daaruit kunnen dekken. Voor de investeringen in niet-wettelijke gebouwen (zoals dorps- en buurthuizen) is een aanvulling van € 2,6 miljoen nodig om de gestegen prijzen te compenseren.

We beseffen dat dit een hele grote opgave is die een aanzienlijk beslag zal leggen op onze middelen. Tegelijkertijd constateren we ook dat er nog onzekerheden zijn. Blijven de bouwkosten stijgen? Kunnen we uitstellen zodat we acyclisch kunnen bouwen? Kunnen we bij sommige projecten niet beter voor nieuwbouw kiezen als het verduurzamen van het oude gebouw te kostbaar is? En kunnen we gebruik maken van subsidieregelingen? We stellen daarom voor om u jaarlijks bij de begroting actuele plannen en bijhorende kostenramingen voor te leggen. We denken dat we daarmee meer recht doen aan de dynamiek en onzekerheden van deze tijd. Desalniettemin beseffen we dat er de komende jaren substantiële extra middelen beschikbaar nodig zijn voor de projecten uit VIV. Vandaar de PM-post in deze Perspectiefnota.

Maatschappelijke instellingen

Noordoostpolder willen we graag bruisend houden. Het hebben van maatschappelijke instellingen is daarbij belangrijk. Denk aan de bibliotheek, het cultuurbedrijf en het zwembad. Dit maakt de Noordoostpolder ook aantrekkelijk voor nieuwe inwoners en dat is nodig gezien de woningbouwopgave. In 2019 is besloten deze drie instellingen een oplopende taakstelling op te leggen. We zien dat deze taakstellingen een groot effect hebben op het resultaat van de instellingen. Zeker ook in combinatie met uitdagingen zoals de nasleep van COVID19, de stijgende energieprijzen en de sterke loon- en prijsstijgingen. Dit leidt in 2023 al tot niet sluitende begrotingen van deze instellingen. We willen voorkomen dat de instellingen activiteiten moeten afschalen, openingstijden moeten aanpassen of de bedragen voor entree of lidmaatschap moeten verhogen. Daarom stellen we voor om de taakstellingen voor 2024 en 2025 vooralsnog niet te effectueren. Voor 2024 betekent dit een post van € 46.500 en voor 2025 een post van € 93.000.

Renovatie atletiekbaan

De renovatie van de atletiekbaan staat al even op de agenda. De raad heeft eerder een budget van € 475.000 beschikbaar gesteld. De atletiekvereniging heeft verzocht om de renovatie uit te stellen naar 2024. Door de inflatie en sterk gestegen grondstofprijzen en door extra werkzaamheden als gevolg van afkeuring voor wedstrijdgebruik is minimaal een extra budget van € 135.000 nodig. Dan is de baan voor ieder atletiekonderdeel weer geschikt voor wedstrijden. Voor deze renovatie konden we tot en met 2023 rekenen op SPUK Sportregeling tot maximaal 17,5%. Het is nog niet duidelijk of dat in 2024 het geval zal zijn. Mocht dat niet zo zijn, dan levert dat mogelijk extra kosten op.

Meerjaren investeringsplan sportaccommodaties

Voor noodzakelijke renovaties en groot onderhoud aan onze sportvelden, zowel kunstgras- als natuurgrasvelden, is het wenselijk een meerjaren investeringsplan en een passende voorziening te realiseren. In onze begroting is een structureel budget opgenomen van € 244.420 voor groot onderhoud sportvelden. Dat is naar verwachting onvoldoende om meerjarig onze velden te onderhouden en te renoveren. Dit komt door snelle prijsstijgingen, extra milieueisen en de vervanging van de rubber korrels op de kunstgrasvelden voor een duurzame oplossing. Op basis van het meerjaren investeringsplan maken we inzichtelijk wat extra nodig is. Dit betekent dat vanaf 2025 hiervoor extra structurele lasten verwacht worden.

Financiële vertaling

Incidenteel	2024	2025	2026	2027
Renovatie atletiekbaan	€ 135.000	€ -	€ -	€ -
Voorzien in Vastgoed	€ P.M	€ P.M	€ P.M	€ P.M

Structureel	2024	2025	2026	2027
Maatschappelijke instellingen	€ 46.500	€ 93.000	€ -	€ -

4.3. **Programma 3 Economische Ontwikkeling**

Programmadoelstelling

Behoud van een divers aanbod van werkgelegenheid, mensen naar vermogen aan het werk en meer (toeristische) bestedingen in de Noordoostpolder

Onvermijdbare ontwikkelingen 2024 – 2027

Niet van toepassing.

Eigen ambities 2024 – 2027

Recreatieve fietsroutes

In de Structuurvisie 2025 spreekt de gemeenteraad de ambitie uit om het recreatief fietsnetwerk te versterken. Door het aanleggen van fiets- en wandelroutes wil de gemeente het cultuurhistorische, waardevolle, polderlandschap toegankelijker, beter zichtbaar en meer beleefbaar maken. Recreatieve routeontwikkeling draagt bij aan het realiseren van deze ambitie. Nieuwe routes lopen niet per definitie over of naast de doorgaande wegen. Een aantrekkelijke route is afwisselend en verrassend, biedt prettige plekken en/of activiteiten, prikkelt de zintuigen en is verzorgd, schoon en heel. Door de route aantrekkelijk te maken stimuleren we het gebruik. Dat is goed voor de fysieke en mentale gezondheid van onze inwoners en bezoekers. Wij stellen voor om onderzoek te doen naar de haalbaarheid van ontwikkeling van nieuwe recreatieve routes. Op basis van de onderzoeksresultaten doen we in 2024 een uitvoeringsvoorstel aan de gemeenteraad.

Uitkijktoren in Nagele

In de Erfgoeddeal voor Stijlicoon Nagele wordt de ambitie uitgesproken om in Nagele een uitkijktoren te realiseren. Een als 'landscape-art' ontworpen uitkijktoren biedt een goede kwaliteitsimpuls aan de toeristische aantrekkelijkheid van het dorp. Van bovenaf is het unieke dorp immers pas echt goed zichtbaar. Voor de ontwerpverkenning en voorbereiding is vanuit de erfgoeddeal € 20.000 beschikbaar. Voor de daadwerkelijke uitvoering zijn geen middelen beschikbaar gesteld. We verkennen en onderzoeken eerst het draagvlak voor een uitkijktoren in Nagele. Daarnaast willen we goed in beeld hebben of realisatie van een dergelijk object met financiering vanuit externe fondsen mogelijk is.

Arbeidsmarkt en structurele samenwerking met bedrijfsleven (clustervorming)

De arbeidsmarkt is krap. Het is lastig om voldoende nieuwe goed gekwalificeerde medewerkers te vinden. In vrijwel alle branches. De verwachting is dat dit de komende jaren ongewijzigd blijft. Structurele samenwerking tussen organisaties is daarom belangrijk. Bedrijven voelen zich dan collectief verantwoordelijk voor het binden en borgen van human capital, het versterken van de samenwerking tussen arbeidsmarkt en het onderwijs. Ook werken zij samen bij de energietransitie, door onderlinge kennisdeling, het stimuleren van innovatie en regiobranding van de Noordoostpolder. De gemeente ondersteunt de samenwerking door partijen te verbinden, clustervorming aan te jagen en financieel bij te dragen. Zo is bijvoorbeeld het Innovatiecluster Noordoostpolder ontstaan. Naast de bestaande clusters wordt momenteel oprichting van een Vrijtijdscluster Noordoostpolder verkend en zien we kansen voor meer structurele samenwerking tussen de bouw- en installatiebedrijven gezien de uitdagingen voor de woningbouwopgave en de energietransitie. Om clustervorming in de volle breedte van de sectoren blijvend te ondersteunen stellen we voor om vanaf 2024 tot en met 2027 jaarlijks € 50.000 beschikbaar te stellen.

Financiële vertaling

Incidenteel	2024	2025	2026	2027
Arbeidsmarkt en structurele samenwerking met bedrijfsleven	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000

Structureel	2024	2025	2026	2027
	€ -	€ -	€ -	€ -

4.4. **Programma 4 Dienstverlening en Besturen**

Programmadoelstelling

Waardering van onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties voor de kwaliteit van ons bestuur en voor onze dienstverlening.

Onvermijdbare ontwikkelingen 2024 – 2027

Digitale weerbaarheid op peil houden

We zetten als gemeente in op het veilig houden van alle data die we in ons beheer hebben en het waarborgen van de privacy van onze inwoners. Digitale veiligheid is een must en de (digitale) risico's zijn groot. "Klassieke" preventieve middelen zoals firewalls, antivirus, e-mailfiltering en indringerdetectiesystemen zijn vandaag de dag niet meer voldoende. Het vroegtijdig opmerken en stoppen van de dreiging voorkomt per direct schade en vermindert de impact. Daarvoor is structureel aandacht en analyse nodig voor "ongeregelheden" die zich voordoen op onze digitale infrastructuur. Dat leidt waar nodig tot aanvullende maatregelen om voldoende weerbaar te blijven tegen de digitale dreigingen. De informatiebeveiligingsdienst van gemeenten (IBD) adviseert gemeenten om hiervoor diensten bij specialistische leveranciers af te nemen en te zorgen voor goede (offline) back-ups. Voor de verdere implementatie van deze diensten is in 2024 eenmalig € 60.000 nodig. Vanaf 2024 is voor licentiekosten en het afnemen van deze diensten jaarlijks € 230.000 nodig.

Noodzakelijke doorontwikkeling naar de cloud

Steeds meer applicaties zijn niet geïnstalleerd op onze eigen infrastructuur ('on-premise'). Ze worden alleen nog aangeboden als webdienst en worden via internet benaderd. Dit heet SaaS: Software as a Service. Tot 2020 ging deze ontwikkeling stapsgewijs, maar dit is inmiddels in een stroomversnelling gekomen. We zien dat de kosten van deze SaaS-oplossingen hoger zijn dan de huidige beschikbare budgetten. Medio 2025 moeten veel informatiesystemen omgezet zijn naar de webdienst, omdat de huidige applicaties dan niet meer ondersteund worden door leveranciers. We staan hierdoor voor de aanzienlijke opgave om onze informatiesystemen te migreren van on-premise naar de cloud. Hiervoor wordt in 2023 een plan opgesteld. We proberen dit zo veel mogelijk op logische momenten te laten plaatsvinden. Zoals al geplande vervangingen, modernisering van applicaties en geplande migraties door leveranciers. Dit lukt echter niet in alle gevallen. Het vraagt in 2024 en 2025 extra personele capaciteit, specifieke externe expertise en inzet van onze ICT afdeling. De kosten hiervoor bedragen naar verwachting in 2024 € 350.000 en in 2025 € 250.000, totaal € 600.000. Het brengt een verhoging van de structurele licentiekosten met zich mee van € 150.000 in 2024 en naar verwachting structureel € 300.000 vanaf 2025.

Datamigratie

Het grootste deel van onze documenten is lokaal opgeslagen. Het migreren van informatiesystemen naar de Cloud vraagt om een organisatiebrede aanpak. Data wordt opgeschoond en naar de Cloud gebracht. Per cluster vraagt dat een intensieve analyse, opschoonactie van data, gewenste nieuwe inrichting van de documentstructuur en uiteindelijk migratie van bestanden. Inzet van externe deskundigheid is nodig om dit intensieve en kwetsbare proces op de juiste manier vorm en inhoud te geven en met deze aanpak medewerkers op maximale wijze te ondersteunen. Hiervoor is in zowel 2024 als in 2025 € 150.000 nodig.

Eigen ambities 2024 – 2027

Platform middelgrote gemeenten

We overwegen om aan te sluiten bij de M50. Dit is een netwerk van middelgrote gemeenten die vaak een centrumfunctie in de regio vervullen, stedelijke problematiek kennen en een vergelijkbare schaal hebben (30.000-80.000 inwoners). Deelname betekent we via de M50 een extra ingang hebben om kennis te delen, elkaar te inspireren, samen te experimenteren en gezamenlijk richting het Rijk het belang van de middelgrote gemeenten duidelijk te maken. We versterken zo de kracht van ons netwerk als gesprekspartner van het Rijk en de VNG.

Regionale samenwerkingen

Onze gemeente heeft vijf jaar geleden besloten om lid te worden van Regio Zwolle en zich te committeren aan het strategisch programma voor vijf jaar (2019-2024), met bijbehorende kosten. Regio Zwolle en gemeente Noordoostpolder zijn ambitieus; we willen een vitale regio zijn én blijven, meer welvaart en welzijn voor de mensen die in de regio Zwolle wonen, werken en leven.

Er is een nieuwe strategische agenda opgesteld voor 2024-2028 en de gemeenteraad moet beslissen of onze gemeente haar deelname aan Regio Zwolle voor de aankomende vier jaar wil voortzetten. De bijdrage aan de Regio Zwolle wordt hoger. Dit wordt deels veroorzaakt doordat er een nieuw programma is toegevoegd "Duurzaam groeien en leefkwaliteit". Het programma focust zich op de landelijk te leggen puzzel van ruimtelijke opgaven rond de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Daarnaast is in de hogere bijdrage rekening gehouden met (voor)financiering van de cofinanciering van de aankomende Rijk-Regio-Deal. We houden in zijn totaliteit rekening met afgerond € 900.000 incidenteel bovenop de bestaande budgetten voor 2024 tot en met 2027.

'Over de brug komen' is de gezamenlijk Strategische Agenda van provincie Flevoland, de zes gemeenten van Flevoland, het waterschap en verschillende ministeries. Onderdeel van deze strategische agenda is de manier waarop Rijk en regio samenwerken om het gezamenlijke perspectief te realiseren. Goede samenwerking vraagt om een regionale coördinatie binnen Flevoland. Daarom is een bureau Netwerk Flevolandse Overheden (NFO) opgericht voor coördinatie binnen en ondersteuning van dit netwerk. Eerst als pilot waarvoor nu eenmalig een bijdrage van € 60.000 uit het uitvoeringsprogramma Leefbaarheid en Wonen wordt ingezet. Na 2024 zal naar verwachting een soortgelijke jaarlijkse bijdrage nodig zijn.

Bedrijfsvoering en personeel

In voorgaande hoofdstukken en paragrafen is ingegaan op de grote wettelijke- en Rijksopgaven en ambities voor Noordoostpolder. Gelijktijdig groeit het aantal inwoners in de Noordoostpolder. Dit resulteert in een navenant toenemende vraag met betrekking tot de dienstverlening van de organisatie. Noordoostpolder wil het goed voor elkaar hebben in opgaven, voor inwoners, in dienstverlening & bedrijfsvoering en tegelijkertijd goed voor elkaar zorgen. We hebben tot op heden gekozen voor incidentele oplossingen, maar deze veelheid aan ambities, opgaven en meer inzetten op samenwerkingen vragen om structurele personele inzet en middelen.

Het is daarnaast zeer lastig om voldoende nieuwe goed gekwalificeerde medewerkers te vinden. Het is eveneens lastiger medewerkers voor langere tijd te binden aan onze organisatie. De uitstroom van medewerkers neemt toe. In combinatie met de krappe arbeidsmarkt stijgt de werkdruk. We huren veel medewerkers in op moeilijk vervulbare vacatures. Dit brengt aanzienlijke kosten met zich mee en het vraagt telkens weer inwerktijd. Binden en boeien van collega's in een steeds krappere arbeidsmarkt is essentieel. Daarom vragen we extra formatie. Het gaat met blijvende inzet op procesoptimalisatie en procesmatig werken om ongeveer 27 fte vaste formatie. Dit is deels het omzetten van (langdurige) tijdelijke inhuur naar vaste formatie met lagere kosten. We stellen voor hier structureel € 2.000.000 beschikbaar voor te stellen. Voor specifieke expertise blijft wel tijdelijke inhuur nodig. De verwachting is circa 17 fte aan inhuur. We stellen voor om hier incidenteel in 2024 € 2.000.000 beschikbaar voor te stellen.

Financiële vertaling

Incidenteel	2024	2025	2026	2027
Digitale weerbaarheid op peil houden	€ 60.000	€ -	€ -	€ -
Noodzakelijk doorontwikkeling naar de cloud	€ 350.000	€ 250.000	€ -	€ -
Datamigratie	€ 150.000	€ 150.000	€ -	€ -
Regionale samenwerkingen	€ 182.717	€ 213.045	€ 242.938	€ 259.539
Bedrijfsvoering en personeel (tijdelijke inhuur)	€ 2.000.000	€ -	€ -	€ -

Structureel	2024	2025	2026	2027
Digitale weerbaarheid op peil houden	€ 230.000	€ 230.000	€ 230.000	€ 230.000
Noodzakelijk doorontwikkeling naar de cloud	€ 150.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000
Bedrijfsvoering en personeel (vaste formatie)	€ 2.000.000	€ 2.000.000	€ 2.000.000	€ 2.000.000

4.5. Programma 5 Financiën

Programmadoelstelling

Een uiteenzetting geven van het financiële (meerjaren)beleid en van de (verwachte) financiële ontwikkelingen. Het uitgangspunt is een gezond en evenwichtig financieel beleid dat gericht is op het kunnen betalen van het (gewenste) voorzieningenniveau met aandacht voor de lokale lastendruk. Een programmabegroting, waarin de beleidsmatige en financiële aspecten zo eenvoudig en transparant mogelijk gepresenteerd zijn.

Onvermijdbare ontwikkelingen 2024 - 2027

Algemene uitkering

De algemene uitkering is in de basis een uitkering, waarvan het niveau door het Rijk bepaald wordt. Het kabinet heeft in haar coalitieakkoord een nieuwe financieringssysteem voor gemeenten aangekondigd met als doel een stabiele(re) financiering en meer autonomie. Vorig jaar heeft het kabinet eenmalig € 1 miljard voor 2026 beschikbaar gesteld voor gemeenten. Nu komt vooruitlopend op de nieuwe financieringssysteem € 1,1 miljard structureel beschikbaar vanaf 2027. Daarnaast wordt de algemene uitkering vanaf 2027 geïndexeerd op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Dit is volgens het Rijk een objectieve en onafhankelijke maatstaf voor zowel volumecomponenten, die een kostenverhogende werking hebben (zoals bevolkingsgroei), als voor de loon- en prijsontwikkeling. Deze kent jaar op jaar toegepast inhoudelijk een sterkere koppeling met de brede uitgavenontwikkeling bij gemeenten. De financiële ruimte van gemeenten voor genoemde uitgavenontwikkeling wordt middels deze koppeling vormgegeven. De indexatie voor inflatie volgt die van het lopende jaar, waardoor de algemene uitkering reëel 'op niveau' blijft. Volgens de huidige raming komt het totaal budget voor gemeenten uit op € 1,3 miljard. Hiermee veronderstelt het Rijk gemeenten een stabiele, solide en duurzame financiële basis te bieden.

Vanaf 2026 stapt het kabinet af van de normeringssystematiek 'trap op trap af', waarbij de inkomsten van gemeenten en provincies via het gemeente- en provinciefonds meebewegen met de uitgaven van het Rijk. Deze werkwijze kent volgens het Rijk een (te) hoge mate van instabiliteit en een beperkte koppeling met de uitgavenontwikkeling bij gemeenten.

De algemene uitkering is de belangrijkste inkomstenbron van de gemeente en is goed voor ongeveer 75% van alle baten. Voor specifieke doelen kan een gemeente soms specifieke middelen aanvragen. De trend van het Rijk is om steeds meer met specifieke uitkeringen te werken. Voorbeelden zijn de duurzaamheidsopgave en de woningbouwopgave. De mate waarop de gemeente hierop anticipeert is allesbepalend voor de te realiseren ambitie in relatie tot de middelen die we hiervoor vanuit het Rijk kunnen krijgen. De hoogte (het niveau) van de algemene uitkering blijft lang onzeker en is jaarlijks een

risico bij de begrotingsvoorbereiding. De algemene uitkering kan gesplitst worden in een incidenteel en structureel deel. De nieuwe lijn van het kabinet is dat alleen de inflatie voor een deel wordt vergoed. We moeten adequaat inspelen op de te verkrijgen incidentele middelen. Als we dat niet doen, dan kunnen zowel de risico's van het realiseren van doelen als de financiële effecten aanzienlijk zijn.

Belastingen

Het Rijk baseert de algemene uitkering ook op wat een gemeente geacht wordt zelf te genereren door middel van belastingen. Het gaat dan om toeristenbelasting en OZB-tarieven naast bestemmingsheffing zoals voor afvalstoffen en riool. Het Rijk past een korting toe op de algemene uitkering, ter grootte van het bedrag waarvan het Rijk veronderstelt dat een gemeente dit zelf aan inkomsten genereert, of kan genereren.

Onder de naam "toeristenbelasting" wordt een directe belasting geheven voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente in alle onderkomens tegen een vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen zijn ingeschreven. Voor het deel van de arbeidsmigranten is er sprake van een overlapping met de algemene uitkering. De gemeente krijgt of geld van een arbeidsmigrant via de toeristenbelasting of via de algemene uitkering.

Na publicatie van de meicirculaire kan bepaald worden wat het correctiepercentage voor de inflatie moet zijn voor de OZB tarieven.

De bezwaren tegen de waardebeschikkingen hebben landelijk en ook voor gemeente Noordoostpolder in 2023 een vlucht genomen. De oorzaken hiervan waren voornamelijk de substantiële waardeinstijging die woningen in 2022 hebben laten zien en de intensieve campagnes van no cure no pay bedrijven. Voor 2024 wordt geïnvesteerd in een vergaande geautomatiseerd/gerobotiseerd proceslandschap van de uitvoering van de wet Woz om beheersbaarheid van de processen en borging van de kwaliteit te kunnen blijven garanderen.

Treasury

Gemeente Noordoostpolder heeft liquide middelen die uitgezet kunnen worden bij de staat of bij andere overheden. De ontwikkeling van de rente is onzeker. Het beeld is dat de rente voor een langere tijd in positieve zin van het nul percentage af blijft. Hoe ver en wat de beweeglijkheid zal zijn, is lastig te schatten. Voor 2023 wordt uitgegaan van een te bepalen opbrengst omdat wordt gekozen voor een treasurybeleid en dus voor de hoogte van het percentage waarvoor deposito's worden weggezet. Voor welk bedrag de komende begrotingsjaren kan weggezet worden is enerzijds afhankelijk van de mate van realisatie van de gemeentelijke ambities en anderzijds van de rekening- en grondexploitatie resultaten.

Eigen ambities 2024 - 2027

Niet van toepassing.

Financiële vertaling

Incidenteel	2024	2025	2026	2027
Treasury (tijdelijk uitzetten liquide middelen)	€ - 2.000.000	€ -	€ -	€ -
Structureel	2024	2025	2026	2027
	€ -	€ -	€ -	€ -

4.6. **Programma 6 Sociaal Domein**

Programmadoelstelling

Inwoners doen in de samenleving mee naar vermogen. Indien nodig met passende (preventieve) oplossingen, die aanvullend zijn op dat wat mensen wel kunnen.

Onvermijdbare ontwikkelingen 2024 – 2027

Asiel, migratie en inburgering

In de Noordoostpolder heeft ongeveer 14% van de inwoners een migratieachtergrond. Het groeiende aantal vluchtelingen, statushouders en arbeidsmigranten heeft grote impact op onze samenleving. Zowel fysiek; wonen en ruimte, als ook sociaal; onderwijs, inburgering zorg en leefbaarheid. Voor deze inwoners willen we een visie en beleid opstellen.

Sinds 2022 voeren we de Nieuwe Wet Inburgering uit. Ongeveer 70% van de instroom is inburgeringsplichtig en doorloopt een inburgeringstraject. Een inburgeringstraject is intensief en vergt de juiste begeleiding. Een inburgeringsplichtige blijft drie jaar onder begeleiding en monitoring van de gemeente. Cumulatief ziet deze ontwikkeling er als volgt uit:

Jaar	2022	2023	2024	2025
Taakstelling ⁴	52	116	116	116
Caseload	36	117	198	243

Het Rijk stelt voor de opvang van bepaalde doelgroepen en voor inburgering specifieke uitkeringen beschikbaar. Deze rijksbijdragen fluctueren met de taakstellingen/aantallen, maar geven geen structurele zekerheid. Daarnaast is nog onzeker wat de uitvoering van de Spreidingswet gaat betekenen voor Noordoostpolder. Of de gemeente voldoende wordt gecompenseerd voor de te realiseren opgave en de daarbij benodigde personele capaciteit moet nog blijken.

Financiële zorgen en armoede

We zien steeds meer dat mensen moeite hebben om rond te komen. Ook in de Noordoostpolder zien we in bepaalde wijken meer armoede. Maar daarmee zijn we er nog niet. Wat doen we als we bovenstaande problematiek signaleren? Wat kunnen we dan bieden als gemeente? En op welke wijze doen we dat? Het zorgt bij mensen voor stress en soms ook gezondheidsproblemen. Deze ontwikkelingen gecombineerd met de uitvoering van diverse aanvullende compensatieregelingen van het Rijk vergt de komende periode de personele capaciteit en middelen.

Regionale samenwerking sociaal domein en jeugdhulp

Het aantal jongeren dat gebruikmaakt van jeugdhulp neemt af, maar de kosten per jeugdige nemen toe. De stijging van kosten wordt onder andere veroorzaakt doordat we meer inzetten op jeugdzorg vanuit preventie en vroegsignalering. Gemeente Noordoostpolder werkt steeds meer (verplicht) samen met de regio Flevoland, voor zowel (onderdelen van) de jeugdhulp als de WMO. Dit valt onder de regionale samenwerking sociaal domein Flevoland. De aankoopcentrale wordt geprofessionaliseerd. Er wordt gezocht naar een organisatievorm die meer eigenaarschap geeft aan alle deelnemende gemeenten. Daarnaast treedt de gemeente Zeewolde uit. Dit betekent dat de vaste kosten vanaf 2024 door 5 gemeenten worden betaald. Er is hierdoor € 50.000 structureel meer nodig. Projecten die in samenwerkingsverband worden opgepakt, zoals het opzetten van regionale monitoring of een aanbesteding zijn niet structureel in de basisbegroting van de regio opgenomen. Omdat de regionale samenwerking op het gebied van jeugd geïntensiveerd en verbeterd wordt is onze verwachting dat we de komende jaren voor dit soort projecten aanvullend budget nodig hebben. Daarom stellen we voor de komende vier jaar incidenteel € 82.000 beschikbaar te stellen.

⁴ Ongeveer 70% van de instroom is inburgeringsplichtig.

In 2023 is de aanbesteding regionale jeugdhulp voor nieuwe contracten per 2024 gestart. Dit gaat over jeugdhulp met verblijf, hoog specialistische Jeugd GGZ, interculturele S-GGZ en crisiszorg. Uit het kostprijsonderzoek komt naar voren dat de kosten voor jeugdhulp met verblijf structureel fors hoger zijn dan voorheen. Ondanks een afname van cliënten. Dit wordt met name veroorzaakt door de forse prijsstijgingen en doordat meer inzet op ambulantisering van de zorg niet persé goedkoper is wanneer het om jeugdhulp met verblijf gaat. Ook de beweging naar kleinere groepen (van 8 naar 5 kinderen per groep) en gezinsgericht-en-behandeld wonen heeft een prijsopdrijvend effect.

De financiële consequenties van deze ontwikkelingen zijn omvangrijk (indicatief € 1 miljoen). Deels heeft het Rijk meer middelen beschikbaar gesteld. In mei 2021 heeft een commissie van wijzen de uitspraak gedaan dat het Rijk de gemeenten moet compenseren voor de tekorten bij de uitvoering van de Jeugdwet vanaf 2019. En dat het Rijk en gemeenten op basis van een gezamenlijk te ontwikkelen Hervormingsagenda maatregelen moeten treffen. Dat moet leiden tot versterken van de kwaliteit van zorg en bijdragen aan beheersing van de kosten. De verwachting is dat dit (nog) niet voldoende is. De huidige budgetten Jeugd en WMO zijn geanalyseerd om te onderzoeken of en in hoeverre deze extra kosten via herijkingen van de overige budgetten Jeugd en WMO kan worden opgevangen. Het risico is aanwezig dat we in de komende jaren hiervoor extra middelen nodig hebben.

Eigen ambities 2024 - 2027

Integraal dashboard sociaal domein

Inzicht is een belangrijke basis voor sturing in het sociaal domein. Doen we de juiste dingen, liggen we op koers? De afgelopen jaren zijn er op dit onderwerp stappen gezet. Het einddoel, een monitor voor het gehele sociaal domein die aansluit op beleidsplannen, is nog niet behaald. Data gedreven werken vraagt om een investering in enerzijds ontwikkeling en anderzijds in datavergaring. Dit leidt tot extra personele inzet en kosten voor de (door)ontwikkeling van dashboards en de rapportageomgeving. Een structureel bedrag van € 25.000 is nodig om onderzoek te laten doen op maatschappelijke indicatoren.

Jeugdzorg - Scheiden zonder Schade

Veel problematiek in de jeugdhulp wordt veroorzaakt door complexe scheidingen. De ministeries van JenV en VWS hebben in partnerschap met de VNG en de Rechtspraak het programma 'Scheiden zonder Schade' gestart. Dit programma heeft als doel om ieder kind op te laten groeien in een veilige en gezonde omgeving, ook als de ouders uit elkaar gaan of zijn. Vijftien tot twintig procent van de scheidingen mondt uit in een complexe scheiding, waarbij ouders door aanhoudende ernstige conflicten het belang en welzijn van de jeugdigen uit het oog verliezen. Door dicht bij gezinnen te werken, vroegtijdig problematiek te signaleren en de juiste hulp in te zetten, kan veel leed worden voorkomen. We willen onderzoeken hoeveel scheidingen in Noordoostpolder uitmonden in complexe scheidingen. Hiervoor is een bedrag van € 25.000. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek, kijken we naar de inzet van onderdelen uit het Programma 'Scheiden zonder Schade'.

Huisartsentekort in Noordoostpolder

Landelijk, maar ook in de Noordoostpolder is er een behoorlijk huisartsentekort. Het gevolg is dat op dit moment niet iedere inwoner een huisarts heeft. Dit is een onwenselijke ontwikkeling. Met diverse partners, zoals de zorgverzekeraar, afvaardiging huisartsen en Medrie wordt volop ingezet op acties om dit tekort op te lossen. Een van de maatregelen is een samenwerking met de huisartsenopleiding van het UMCG (Universitair Medisch Centrum Groningen) om huisartsen in deze regio op te leiden. Dit met het doel om de huisartsen voor de langere termijn hier in deze regio te behouden. Het is nodig dat we potentiële huisartsen aantrekken om hun stages voor de huisartsenopleiding in onze regio te doen. We willen hiervoor een marketingstrategie met communicatiecampagne opzetten. Hiervoor is eenmalig € 30.000 nodig.

Financiële vertaling

Incidenteel	2024	2025	2026	2027
Regionale samenwerking sociaal domein en jeugdhulp	€ 82.000	€ 82.000	€ 82.000	€ 82.000
Jeugdzorg – Scheiden zonder schade	€ 25.000	€ -	€ -	€ -
Huisartsentekort in Noordoostpolder	€ 30.000	€ -	€ -	€ -

Structureel	2024	2025	2026	2027
Regionale samenwerking sociaal domein Flevoland en jeugdhulp	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Integraal dashboard sociaal domein	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000

4.7. Financiële samenvatting

Incidenteel	2024	2025	2026	2027
Renovatie en versterken Kadoelerbrug	€ 400.000	€ 6.100.000	€ -	€ -
klimaatadaptatie	€ 60.000	€ -	€ -	€ -
Opgave duurzaamheid	€ 400.000	€ -	€ -	€ -
Externe veiligheid / omgevingsveiligheid	€ 100.000	€ -	€ -	€ -
Onderhoud wegen	€ 100.000	€ -	€ -	€ -
Uitvoeringsagenda Waterloopbos e.o.	€ 25.000	€ -	€ -	€ -
Renovatie atletiekbaan	€ 135.000	€ -	€ -	€ -
Voorzien in Vastgoed	€ P.M.	€ P.M.	€ P.M.	€ P.M.
Arbeidsmarkt en structurele samenwerking met bedrijfsleven	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Digitale weerbaarheid op peil houden	€ 60.000	€ -	€ -	€ -
Noodzakelijk doorontwikkeling naar de cloud	€ 350.000	€ 250.000	€ -	€ -
Datamigratie	€ 150.000	€ 150.000	€ -	€ -
Regionale samenwerkingen	€ 182.717	€ 213.045	€ 242.938	€ 259.539
Bedrijfsvoering en personeel (tijdelijk)	€ 2.000.000	€ -	€ -	€ -
Treasury (tijdelijk uitzetten liquide middelen)	€ - 2.000.000	€ -	€ -	€ -
Regionale samenwerking sociaal domein en jeugdhulp	€ 82.000	€ 82.000	€ 82.000	€ 82.000
Jeugdzorg – Scheiden zonder schade	€ 25.000	€ -	€ -	€ -
Huisartsentekort in Noordoostpolder	€ 30.000	€ -	€ -	€ -
Totaal	€ 2.149.717	€ 6.845.045	€ 374.938	€ 391.539

Structureel	2024	2025	2026	2027
Herstraten/asfalteren begraafplaatsen	€ -	€ 1.600	€ 3.200	€ 4.800
Herstraten/asfalteren begraafplaatsen (dekking tarieven)	€ -	€ - 1.600	€ - 3.200	€ - 4.800
Camerabewakingssysteem gemeentelijke gebouwen	€ -	€ 12.000	€ 12.000	€ 12.000
Maatschappelijke instellingen	€ 46.500	€ 93.000		
Digitale weerbaarheid op peil houden	€ 230.000	€ 230.000	€ 230.000	€ 230.000
Noodzakelijk doorontwikkeling naar de cloud	€ 150.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000
Bedrijfsvoering en personeel (vaste formatie)	€ 2.000.000	€ 2.000.000	€ 2.000.000	€ 2.000.000
Regionale samenwerking sociaal domein en jeugdhulp	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Integraal dashboard sociaal domein	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
Totaal	€ 2.501.500	€ 2.710.000	€ 2.617.000	€ 2.617.000

5. Duurzaam sluitende meerjarenbegroting

5.1. Financiële vertaling

Wanneer we de onvermijdbare ontwikkelingen en ambities zoals in deze perspectiefnota zijn geschetst naar een meerjarenperspectief vertalen ziet dat er als volgt uit:

Structureel	<u>2024</u>	<u>2025</u>	<u>2026</u>	<u>2027</u>
Uitgangspositie 2024 - 2027	€ 145.679	€ 307.679	€ 307.679	€ 307.679
Ontwikkelingen en ambities perspectiefnota 2024 - 2027	€ - 2.501.500	€ - 2.710.000	€ - 2.617.000	€ - 2.617.000
Meerjarenraming 2024- 2027	€ -2.355.821	€ -2.402.321	€ -2.309.321	€ -2.309.321

Incidenteel (reservebeleidsplan)	<u>2024</u>	<u>2025</u>	<u>2026</u>	<u>2027</u>
Uitgangspositie op 1-1 per jaar	€ 27.783.277	€ 26.246.661	€ 23.974.433	€ 20.213.547
Ontwikkelingen huidige meerjarenraming (*)	€ 1.532.980	€ 5.646.696	€ -2.253.069	€ -385.585
Egalisatie begrotingsevenwicht 2024-2027	€ -919.879	€ -1.073.879	€ -1.132.879	€ -
Ontwikkelingen en ambities perspectiefnota	€ - 2.149.717	€ - 6.845.045	€ - 374.938	€ - 391.539
Eindstand 31-12 per jaar	€ 26.246.661	€ 23.974.433	€ 20.213.547	€ 19.436.423

(*) zoals besluitvorming rondom "Fijn en Veilig fietsen", Mobiliteitsplan 2024-2027 en project "Nagele in Balans".

Er lijkt zo op het eerste oog voldoende ruimte in het reservebeleidsplan. Kanttekening is echter dat een aantal grote projecten, zoals Voorzien in Vastgoed en de VO-campus, een aanzienlijke beslag zullen leggen op deze reserve.

5.2. Proces om te komen tot sluitende meerjarenbegroting

In het coalitie akkoord is afgesproken dat we gaan voor een realistische begroting waar we grip op hebben. We werken met een sluitende meerjarenbegroting waarbij we bewuste keuzes maken. We zetten reserves in voor incidentele uitgaven en ontwikkelen pas nieuw beleid wanneer er financiële ruimte is of wanneer oud beleid vervalt. Omdat we zorgvuldig omgaan met het belastinggeld van onze inwoners gaan verlaging van structurele lasten vóór verhoging van lokale belastingen. Daarnaast nemen we weloverwogen beslissingen als het gaat om grote, nieuwe investeringen.

In hoofdstuk 4 is duidelijk geworden dat na verwerking van de onvermijdbare ontwikkelingen en ambities er nog een structureel tekort te zien is.

Om een eerste stap te zetten richting een sluitende meerjarenbegroting worden onderstaande maatregelen voorgesteld:

Keuze(s) en maatregelen				
	2024	2025	2026	2027
Begrotingsuitgangspunt hanteren van 50.000 inwoners	€ 380.000	€ 380.000	€ 365.000	€ 350.000
Kostendekkendheid leges	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000
Toerekening overhead aan Grondexploitaties	€ 260.000	€ 260.000	€ 260.000	€ 260.000
Wet inburgering (uren toerekenen)	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Totaal aan 'besparingen'	€ 1.040.000	€ 1.040.000	€ 1.025.000	€ 1.010.000

Het structureel tekort laat dan het volgende beeld zien:

Structureel	2024	2025	2026	2027
Uitgangspositie 2024 - 2027	€ 145.679	€ 307.679	€ 307.679	€ 307.679
Ontwikkelingen en ambities perspectiefnota	€ - 2.501.500	€ - 2.710.000	€ - 2.617.000	€ - 2.617.000
Meerjarenraming 2024- 2027	€ -2.355.821	€ -2.402.321	€ -2.309.321	€ -2.309.321
Totaal aan 'besparingen'	€ 1.040.000	€ 1.040.000	€ 1.025.000	€ 1.010.000
Meerjarenraming 2024- 2027 NA 'besparingen'	€ -1.315.821	€ -1.362.321	€ -1.284.321	€ -1.284.321

Met de genoemde maatregelen zijn wij op de goede weg, maar het resulteert nog niet in een sluitende begroting. Om dit te realiseren zullen we de komende maanden een aantal interventies moeten plegen. Dit vertalen we concreet in de volgende interventies:

1. *Realistisch begroten*

Wij begroten altijd conservatief. Dit heeft tot gevolg dat we jaarlijks budget overhouden. Wij gaan de begroting doorlopen om te bezien op welke posten (jaar op jaar) budget overbleef. Deze posten stellen we bij naar realistische bedragen. Kortom, scherper begroten.

2. *Efficiënte en effectieve bedrijfsvoering, mogelijk in combinatie met een kerntakendiscussie*

Er komen veel nieuwe taken op ons af. Deze taken worden veelal direct opgepakt en uitgevoerd. Niet altijd worden hier ook middelen tegenover gezet. In en bij de taken willen we keuzes maken, zodat de uitgaven passend worden bij onze inkomsten en we kunnen blijven werken aan de ambities voor onze Noordoostpolder. Overigens betekent het oppakken van de nieuwe taken ook dat medewerkers ruimte moeten maken in hun agenda, zodat andere werkzaamheden blijven liggen. Enerzijds willen we dit oplossen door de formatie uit te breiden. Dit lukt meestal niet van de een op de ander dag. Anderzijds gaan we daarom kijken of we de goede dingen nog doen en of we de goede dingen nog op de goede manier doen.

Met deze interventies willen wij u in november een sluitende, realistische meerjarenprogramma-begroting aanbieden.

6. Subsidieplafonds (voorlopige bedragen)

De vermelde (voorlopige) subsidieplafonds zijn exclusief inflatiecorrectie 2024.

Programma 1 – Fysieke leefomgeving

Taakveld 7.4 – Milieubeheer

Wat is het doel van de subsidieverstrekking?

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
Pioniers van de Toekomst	Stimuleren duurzaamheid	P295	€ 15.450

Taakveld 8.3 – Bouwen en wonen

Wat is het doel van de subsidieverstrekking?

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
<i>Regeling:</i> Subsidieregeling voor het groot onderhoud van kerktorens in de gemeente Noordoostpolder -->. (https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR39754/1)	Beheer kerktorens	P454	€ 15.000

Taakveld 5.7 – Openbaar groen en (open lucht recreatie)

Wat is het doel van de subsidieverstrekking?

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
Subsidieregeling	Bijdrage dorpsbelang	P567	€ 28.000
	Oud en nieuw viering	P567	€ 5.350
	Lustrumviering wijk & dorp	P567	€ 7.500
	Bewonersinitiatieven	P567	€ 16.750
Kinderboerderij	Exploitatie kinderboerderij	P589	€ 40.340

Programma 2 – Sociale leefbaarheid

Taakveld 4.3 – Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Wat is het doel van de subsidieverstrekking?

Het aanbieden van het basisaanbod peuteropvang als goede voorbereiding op het basisonderwijs. En een aanbod voor- en vroegschoolse educatie voor peuters met een (taal)achterstand, om hen goed voor te bereiden op het basisonderwijs.

Daarnaast het bieden van ondersteuning in verschillende vormen ter versterking van de opvoedvaardigheden van ouders. Het stimuleren van lees- en taalontwikkeling voor zowel kinderen, jongeren als volwassenen. En het voorkomen van schooluitval door de inzet van schoolmaatschappelijk werk en jeugdartsen in het voortgezet onderwijs.

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
Flevomeer bibliotheek	Boekenpret	P562	€ 27.500
Stichting Humanitas	Homestart	P562	€ 72.171
Stichting Carrefour	Opstapje & Opstap	P562	€ 281.279

Regeling** Subsidieregeling peuteropvang gemeente Noordoostpolder --> (https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR636552)	Peuteropvang en VVE	P562 P603	€ 950.000
	Instandhouding VVE	P562	€ 50.000
Regeling	Deskundigheidsbevordering VVE	P562	€ 75.000
Stichting Kinderopvang Startpunt	Peuterspeelzaal op AZC	P562	€ 105.779
Stichting Aves	Schakelklas	P562	€ 82.760
Regeling	HBO Coach	P603	€ 120.000
Stichting Aandacht plus	Voorkomen voortijdig schoolverlaten	P598	€ 36.208
Speciaal en voortgezet christelijk onderwijs	Volwasseneneducatie	P553	€ 6.771
Huis voor Taal	Taalonderwijs	P553	€ 95.257

**Betreft open einde regeling voor ouders – bijdrage wordt verwerkt door en verstrekt aan aanbieders

Taakveld 5.1 - Sportbeleid

Wat is het doel van de subsidieverstrekking?

Het bevorderen van sport en bewegen in relatie tot het voorkomen van gezondheidsrisico's van jongeren. Waarbij aandacht wordt besteed aan het ontwikkelen/ verbeteren van structureel gezond-, beweeg- en pedagogisch beleid. Hierbij is er extra aandacht voor kwetsbare doelgroepen.

Daarnaast het bevorderen en instandhouden van paard- en ponyrijden voor mensen met verstandelijke en/of lichamelijke handicap, gericht op revalidatie & recreatie. En het instandhouden van een overdekte en openlucht zwemvoorziening in de gemeente Noordoostpolder.

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
Balansruiters	Gehandicapten(paardrij)sport	P594	€ 13.133
Stichting Carrefour***	Brede regeling Combinatie-functies	P594	€ 189.788
Regeling	Sportactiviteiten	P594	€ 15.000
	Grotere sportevenementen	P594	€ 15.000

*** Let op! De combinatiefuncties maken onderdeel uit van het GALA-akkoord. De lokale uitwerking van dat akkoord wordt separaat aan de raad voorgelegd. Bovenstaande subsidieplafond is richtinggevend voor dit onderdeel.

Taakveld 5.2 - Sportaccommodaties

Wat is het doel van de subsidieverstrekking?

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
Bosbad BV (incl. taakstelling van € 11.000)	Exploitatiebijdrage zwembad	P600	€ 478.495

Taakveld 5.3 - Cultuurpresentatie

Wat is het doel van de subsidieverstrekking?

Het faciliteren van professionele podia, een erfgoedcentrum, actieve receptieve kunsteducatie, exposities en een kunstuitleen. Voorts stimuleren van de amateurkunstbeoefening door repetitieruimten beschikbaar te stellen tegen gereduceerde tarieven en het bieden van cultuureducatie voor het basis- en voortgezet onderwijs. En amateurkunstbevordering door verenigingen en activiteiten in het kader van amateurkunst incidenteel subsidie te verstrekken.

Daarnaast het stimuleren van het vertellen van het verhaal van de polder en het stimuleren van het onderhoud van monumenten.

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
Stichting Cultuurbedrijf (incl. taakstelling van € 55.000)	Talentontwikkeling, theater, museum	P653 P654 P656	€ 2.312.604
Stichting Cultuurbedrijf***	Cultuurcoach	P594	€ 42.900
Jongeren centrum de Klos	Poppodium	P653	€ 4.271
<i>Regeling</i> Subsidierегeling culturele activiteiten gemeente Noordoostpolder --> (https://lokaleregelgeving. overheid.nl/CVDR469479)	Cultuuractiviteiten / visitekaartjes	P653	€ 44.213

*** Let op! De combinatiefuncties maken onderdeel uit van het GALA-akkoord. De lokale uitwerking van dat akkoord wordt separaat aan de raad voorgelegd. Bovenstaande subsidieplafond is richtinggevend voor dit onderdeel.

Taakveld 5.5 – Cultureel erfgoed

Wat is het doel van de subsidieverstrekking?

Behoud van cultureel erfgoed zowel materieel als immaterieel.

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
<i>Regeling</i> Monumenten: Subsidieverordening instandhouding van gemeentelijke monumenten --> (https://lokaleregelgeving. overheid.nl/CVDR368847) Nadere regels voor de instandhouding van gemeentelijke monumenten --> https://lokaleregelgeving. overheid.nl/CVDR369259/1	Verhaal van de polder	P645	€ 20.000
	Monumenten	P298	€ 15.000

Taakveld 5.6 - Media

Wat is het doel van de subsidieverstrekking?

Het in stand houden van een basisbibliotheek in Noordoostpolder. En een lokale omroep met een toegekende zendmachtiging (Commissariaat v/d Media) en voldoen aan de Mediawet 2008.

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
Stichting Flevomeer Bibliotheek (incl. taakstelling van € 28.000)	Bibliotheekwerk	P584	€ 1.198.546
Stichting Lokale Omroep	Lokale Omroep	P657	€ 26.780

Programma 3 – Economische ontwikkeling

Taakveld 3.4 – Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Wat is het doel van de subsidieverstrekking?

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
Stichting Centrummanagement Emmeloord	Activiteiten zoals opgenomen in de subsidiebeschikking	P158	€ p.m. *

Reclamecommissie weekmarkt Emmeloord	Reclamegeldregeling	P412	€ p.m. *
--------------------------------------	---------------------	------	----------

*Het plafond is afhankelijk van de werkelijk geïnde inkomsten, conform de verordening / afspraken

Taakveld 3.4 - Economische promotie

Wat is het doel van de subsidieverstrekking?

Het stimuleren van toeristische en recreatieve mogelijkheden in Noordoostpolder door de bekendheid en aantrekkelijkheid van het gebied voor toeristisch en recreatief gebruik te vergroten. En het gericht bijdragen aan de landelijke bekendheid en het vergroten van de aantrekkelijkheid van Noordoostpolder als woon-, werk- en recreatiegebied door het organiseren van publieksevenementen voor nieuwe en bestaande inwoners, nieuwe en bestaande toeristen/recreanten en nieuw en bestaand bedrijfsleven.

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
STEP Noordoostpolder	Polder activiteiten	P059	€ 105.115
Visit Flevoland B.V.	Polder promotie	P381	€ 93.666*
Stichting Gebiedsmarketing 'Gemaakt in dé Noordoostpolder'	Gebiedspromotie	P381	€ 80.000

*Plafond inclusief BTW

Programma 4 – Bestuur

Taakveld 0.1 - Bestuur

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
STEP Noordoostpolder	Bijdrage activiteiten koningsdag en Bevrijdingsdag	P065	€ 10.325

Programma 6 – Krachtig Noordoostpolder

Voor de subsidieplafonds binnen programma 6 geldt nadrukkelijk dat het hervormingsproces van het “voorzittend veld” van invloed kan zijn op de hoogte van de definitieve plafonds. Bijvoorbeeld als gevolg van verschuivingen tussen aanbieders of het wegvallen van middelen. Eventuele wijzigingen worden geleidelijk en naar redelijkheid en billijkheid geëffectueerd. En worden met betrokken partijen besproken, voordat definitieve publicatie van de subsidieplafonds volgt.

Taakveld 6.1 – Samenkracht en burgerparticipatie

Wat is het doel van de subsidieverstrekking?

Er is sprake van een breed scala van subsidies, deze zijn opgedeeld in verschillende thematische onderdelen.

Preventief jongerenwerk

Wat verstaan we onder dit subsidiethema?

Preventief jongerenwerk richt zich op kwetsbare jongeren. Het jongerenwerk werkt aan het vroegtijdig opsporen van problemen bij jongeren en stimuleren jongeren iets aan deze problemen te doen. Het jongerenwerk sluit aan bij de leefomgeving van de jongere. Dit betekent ook dat het jongerenwerk wordt aangeboden op de plekken waar jongeren zijn, zoals op straat of op school. Jongeren kunnen middels een groepsaanpak worden geholpen, maar ook waar nodig middels een individuele – één-op-één – aanpak.

Voor welke doelgroep is dit aanbod bedoeld?

Het jongerenwerk richt zich op jongeren en jongvolwassenen in een kwetsbare positie met een leeftijd van 10 tot en met 23 jaar. Dit is een richtlijn en geen harde leeftijdsgrens. Voor de inzet van het

jongerenwerk staat niet in de eerste plaats de leeftijd, maar de vraag of behoefte van de jongere centraal.

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
Stichting Carrefour	Preventief jongerenwerk	P800	€ 194.079
Stichting Youth for Christ, Heelal		P800	€ 66.169
Tactus verslavingszorg		P800	€ 47.284
Stichting Vakantieactiviteiten		P800	€ 8.621

Opvoed- en opgroeiondersteuning & ondersteuning school en gezin

Wat verstaan we onder dit subsidiethema?

Opgroei- en opvoedondersteuning is gericht op kortdurende, individuele ondersteuning om ouders en/of opvoeders te ondersteunen bij vragen over ontwikkelen, opgroeien en opvoeden. Ouders en/of opvoeders kunnen na deze kortdurende interventie zelfstandig verder. De hulpverlening sluit aan en vindt plaats in de leefomgeving van het gezinssysteem.

Voor welke doelgroep is dit aanbod bedoeld?

Opgroei- en opvoedondersteuning richt zich op kwetsbare gezinssystemen waarbij sprake is van een ondersteuningsvraag rondom de ontwikkeling of opvoeding van kinderen. Het gaat om een gezinssysteem dat leerbaar is en na een kortdurende interventie zelfstandig verder kan. Dit zijn veelal gezinnen die geen of te beperkt ondersteuning uit het eigen sociale netwerk kunnen ontvangen.

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
Stichting Aandacht+	Opvoed- en opgroeiondersteuning	P800	€ 14.683
Stichting Carrefour		P800	€ 143.127

Integratie en participatie minderheden

Wat verstaan we onder dit subsidiethema?

Integratie en participatie minderheden richt zich op inwoners die zonder hulp niet integreren in hun kracht te zetten en te werken aan emancipatie, integratie en participatie in de samenleving. Er is extra aandacht voor statushouders die zich vanuit een AZC vestigen in de gemeente.

Voor welke doelgroep is dit aanbod bedoeld?

Integratie en participatie minderheden richt zich op een brede doelgroep. Het zijn veelal inwoners met een allochtone achtergrond. Vluchtelingen, gezinsmigranten en arbeidsmigranten. Maar het gaat ook om inwoners met een Nederlandse achtergrond die moeite hebben met participeren.

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
Bureau Gelijke Behandeling Flevoland	Bevorderen welzijn minderheden	P828	€ 39.125
Stichting Vrouwencentrum NOP		P571	€ 49.391
Stichting Mannencentrum NOP		P571	

Maatschappelijk welzijn

Wat verstaan we onder dit subsidiethema?

Maatschappelijk welzijn richt zich op het aanjagen, ondersteunen en faciliteren van activiteiten en initiatieven die een bijdrage leveren aan de zelfredzaamheid en/of participatie van inwoners of de samenredzaamheid van een groep inwoners. Door de zelfredzaamheid en samenredzaamheid te vergroten voorkomen we dat inwoners in zwaardere hulp en/of ondersteuning terecht komen. De ondersteuning vindt zowel plaats op individueel niveau als op groepsniveau.

Voor welke doelgroep is dit aanbod bedoeld?

Maatschappelijk welzijn richt zich op de zelfredzaamheid en vitaliteit van inwoners en de samenredzaamheid van een groep inwoners. Enerzijds richt het welzijn zich op de kwetsbaren in de

samenleving. De samenredzaamheid draagt er toe bij dat 'de zwakkere' beter weet te participeren in de samenleving. Anderzijds is de inzet van het welzijnswerk gericht op de doelgroep die bijdraagt aan de samenredzaamheid. Je ondersteunt deze groep mensen en stelt hen in staat een effectieve ondersteuningsstructuur op te bouwen en/of te onderhouden.

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
Stichting Carrefour *	Informele hulp	P827	€ 48.786
Stichting Carrefour *	Mantelzorg	P827	€ 270.477
Stichting Carrefour *	Vrijwilligerswerk	P827	€ 238.510
Stichting Present Noordoostpolder	Vrijwilligerswerk	P827	€ 5.339
Stichting Carrefour *	Clïëntondersteuning	P827	€ 182.747
Stichting Carrefour *	Sociaal Netwerk	P827	€ 48.786
Stichting Carrefour *	Beweegcoaches	P830	€ 162.621
Stichting Carrefour *	Buurtwerk	P830	€ 433.654
Stichting Carrefour *	Buurtbemiddeling	P830	€ 37.945
Stichting DMW Voedselbank	Voedselbank	P830	€ 6.985
Zonnebloem regio Noordoostpolder	Dagactiviteiten	P830	€ 2.136

* Dit plafond is onderdeel van de herinrichting van het voorliggend veld, dat is mogelijk van invloed op de uitvoerende partij en hoogte van subsidieplafond.

Maatschappelijke zorg

Wat verstaan we onder dit subsidiethema?

Maatschappelijke zorg is individuele hulpverlening ter voorkoming van zwaardere inzet van zorg. Het gaat om vaak acute problemen die zijn ontstaan door een tijdelijke disbalans in draagkracht en draaglast. Deze disbalans is ontstaan door het samenkomen van problemen op meerdere vlakken. Het samenkomen van deze problemen is vaak door een life-event geïnitieerd. Het gaat om een kortdurende inzet van maatschappelijke zorg. Het doel van de kortdurende interventie is het stabiliseren van de situatie, waardoor men zelf verder kan en maatschappelijke zorg niet langer nodig is.

Voor welke doelgroep is dit aanbod bedoeld?

Maatschappelijk zorg is gericht op (psychisch) kwetsbare mensen die op één of meerdere vlakken tijdelijk niet zelfredzaam zijn.

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
Zorggroep ONL *	Algemeen Maatschappelijk Werk 0 – 100 (incl. financiën en jongeren)	P560	€ 480.244
Zorggroep ONL *	Bemoeizorg GGZ	P560	
Zorggroep ONL *	Preventie huisuitzetting	P560	
Zorggroep ONL *	Steunpunt huiselijk geweld	P560	
Zorggroep ONL *	Calamiteitendienst	P560	
Zorggroep ONL *	KIES training	P560	
Stichting Slachtofferhulp	Slachtofferhulp	P560	€ 11.395

* Dit plafond is onderdeel van de herinrichting van het voorliggend veld, dat is mogelijk van invloed op de uitvoerende partij en hoogte van subsidieplafond.

Preventieve schulddienstverlening

Wat verstaan we onder dit subsidiethema?

Preventieve schulddienstverlening richt zich op het voorkomen van schuldenproblematiek. Dit wordt gedaan door voorlichting en trainingen op het gebied van financiën. Ook wordt ingezet op vroegsignalering, zodat schuldhulpverlening wordt voorkomen. Tijdelijke lichte ondersteuning bij het op orde krijgen en leren houden van de financiële administratie, zodat inwoners (weer) zelfredzaam

zijn op dat gebied, is een preventieve maatregel. Richtlijn bij deze trajecten is dat ze gemiddeld zes maanden tot maximaal één jaar duren.

Voor welke doelgroep is dit aanbod bedoeld?

Preventieve schulddienstverlening richt zich specifiek op laaggeletterden, statushouders en mensen met een laag inkomen die daardoor rond de armoedegrens leven. Verder richt het zich op huishoudens bij wie sprake is van een verhoogd risico op problematische schulden. Dit verhoogde risico wordt vaak geïnitieerd door een life-event.

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
Stichting Humanitas	Preventieve schulddienstverlening	P560	€ 126.493

Taakveld 6.81 – Geëscaleerde zorg 18+

Wat is het doel van de subsidieverlening?

Het in stand houden van een GGZ inloopvoorziening in Noordoostpolder.

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
Stichting Kwintes	Inloop GGZ	P820	€ 190.077
	Aanvullende weekendopstelling	P820	€ 55.195

Taakveld 7.1 - Jeugdgezondheidszorg

Wat verstaan we onder dit subsidiethema?

Het doel van de jeugdgezondheidszorg (JGZ) is bijdragen aan een gezonde en veilige opgroeisituatie van jeugdigen. Dit doet de JGZ door de uitvoering van de wettelijke basistaken dat onder andere bestaat uit voorlichting geven, vroegtijdig signaleren, waar nodig aanvullende hulp bieden en het coördineren van zorg. Daarbij ligt de nadruk op het versterken van het gewone leven. De JGZ hanteert een risicogerichte aanpak. Dit betekent dat de focus van de werkzaamheden ligt op de risicokinderen/kwetsbare gezinnen. Bij de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg 0-19 jaar is een doorgaande lijn van belang.

Voor wie is dit aanbod bedoeld?

In het kader van deze subsidie gaat het om de jeugdgezondheidszorg gericht op 0 tot 4 jarigen waarbij de focus ligt op kwetsbare gezinnen.

Uitvoerende	Wat	Code	Bedrag
Zorggroep ONL	Jeugdgezondheidszorg 0 – 4 jaar, inclusief vaccinatieprogramma, Integrale vroeghulp en stevig ouderschap	P556	€ 796.316
	Incidenteel ten behoeve van flexibilisering	P556	€ 14.482

7. Begrotingsrichtlijnen

Voor het opstellen van de meerjarenprogrammabegroting 2024-2027 worden voor het komende begrotingsjaar de volgende richtlijnen voorgesteld:

Beleid

- De huidige meerjarenraming 2024-2026 van de vigerende meerjarenprogrammabegroting 2023-2026 vormt de basis voor het opstellen van de meerjarenprogrammabegroting 2024-2027 waarbij het jaar 2026 wordt geëxtrapoleerd naar het jaar 2027.
- Het coalitieakkoord 2022-2026 alsmede eerder vastgestelde perspectiefnota's en de uitkomsten van de perspectiefnota 2024-2027 worden verwerkt in de meerjarenprogrammabegroting 2024-2027.
- Raadsbesluiten genomen tot en met de raadsvergadering van juli 2023 worden verwerkt in de meerjarenprogrammabegroting 2024-2027 (hierna: programmabegroting 2024-2027).
- Raadsbesluiten genomen van augustus 2023 tot en met december 2023 met meerjarige (structurele) gevolgen worden verwerkt in wijzigingen op de primitieve programmabegroting 2024-2027.
- De meicirculaire 2023 wordt gebruikt voor het opstellen van de programmabegroting 2024 - 2027, tenzij substantiële verlagingen of verhogingen in de septembercirculaire 2023 worden gepresenteerd die het geheel aan gemeentelijke beleidsdoelen in een ander daglicht stelt.

Kostenontwikkeling

- Het uitgangspunt van gemeente Noordoostpolder is dat de correctie voor inflatie en salariskosten inclusief premies worden opgevangen door een bijstelling van de algemene uitkering van het gemeentefonds. Hierbij wordt rekening gehouden met het feit dat de precieze hoogte en totale omvang van het gemeentefonds op dit moment nog niet zeker is.
- In de programmabegroting 2024-2027 wordt het prijspeil in de materiële sector gelijkgesteld aan het prijspeil 2023, +3,9% zijnde de prijsontwikkeling Bruto Binnenlands Product (bron: CEP maart 2023).
- In het algemeen geldt het prijspeil van 2023, +3,9% correctie voor inflatie voor subsidies, gemeenschappelijke regelingen en dergelijke tenzij deze rechtstreeks zijn gekoppeld aan (bepaalde) personeelskosten of onder budgetfinanciering vallen, exclusief zogenoemde waarderingssubsidies. In het geval op een specifieke subsidie wordt bezuinigd, vindt deze bezuiniging plaats voordat de inflatiecorrectie voor 2024 wordt toegepast.
- Salariskosten en afgeleiden hiervan worden voor de vastgestelde begrotingsuitvoering geraamd op het niveau van 2023 +5,2% correctie voor salarisniveau en premies op basis van de toegestane formatieomvang (bron: CEP maart 2023).
- Voor het berekenen van de hoogte van de subsidies aan grote gesubsidieerde instellingen wordt uitgegaan van een gewogen gemiddelde van de inflatiecorrectie voor materiële budgetten en correctie voor salarisontwikkelingen, namelijk +4,88%.
- Er wordt reëel geraamd en afwijkingen op onder andere prijsontwikkelingen worden toegelicht en gemotiveerd.
- Per 1 januari 2024 wordt een inwonertal gehanteerd van 50.000.
- De gevolgen van areaalvergroting alsmede de overige ontwikkelingen worden reëel geraamd en geacht begrepen te zijn in de areaaluitbreidingseffecten van de algemene uitkering.
- De tarieven voor OZB stijgen maximaal met de inflatiecorrectie die het Rijk hanteert voor het bepalen van het rekentarief (inkomstenmaatstaf onroerendezaakbelasting niet-woningen eigenaren en gebruikers en woningen eigenaren), voor nu bedraagt deze correctie +3,9%.
- De tarieven voor gemeentelijke belastingen, retributies, rechten en gebruiksvergoedingen worden bij het aanbieden van de begroting ter besluitvorming aangeboden waarbij het uitgangspunt kostendekkende tarieven en/of huidige tarieven 2023 gecorrigeerd met inflatie van +3,9%.
- De overhead wordt extracomptabel toegerekend aan producten die tariefgerelateerd zijn over het totaal van de lasten per tariefgerelateerd product.
- Voor de grondexploitatie geldt dat de overhead intracomptabel per grondexploitatiecomplex wordt verwerkt over het totaal van de lasten.

- Voor reisdocumenten/rijbewijzen geldt dat de tarieven aan een wettelijk maximum gebonden zijn, die prevaleren boven het uitgangspunt van kostendekkendheid.
- (Vervangings)investeringen worden geraamd in de primitieve programmabegroting 2024-2027.
- Voor nieuwe investeringen wordt een rentepercentage van +0% gehanteerd.
- Investeringen met een maatschappelijk nut worden in basis gefinancierd met gegenereerde en te genereren middelen uit vrije kasstromen en voor zover de te vormen afschrijvingsreserve kan worden gedekt uit de reserves.
- Voor de gebruikelijke reserves wordt een inflatiepercentage van +3,9% gehanteerd.
- Voor de grondexploitaties wordt een gewogen rentepercentage van + 0,97% gehanteerd.
- De grondprijzen voor woningbouw en bedrijventerreinen worden door het college vastgesteld middels de grondprijzenbrief en ter informatie gestuurd aan de raad(scommissie).

De uitgangspunten voor grondprijzen zijn:

- a. aantrekkelijkheid van de kavels;
- b. verhouding/aandeel grondwaarde in totale waarde gerealiseerde woning;
- c. verwachtingen markt versus beschikbaarheid grond.